

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

«V edinosti je moč».

„EDINOST“ izhaja vsako sredo; cena za vse leto je 4 gld. 40 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr., za štiri leta 1 gld. 20 kr. — Za oznanila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno štiritipno vrsto: 12 kr. če se tiska 1 krat, 10, če se tiska 2 krat, 8 če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru. Pri večkratnem tiskanju je cena v primeri manjša.

Naročnina in vsa druga naj se pošilja upravitelju (Via delle poste, Casa Hierchel, N. 10 A. I. piano) — Nefrankirana pisma se ne sprejema. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v raznih traikah po mestu.

Laški pohlep po slovenskih deželah.

Zgodovina nas uči, da je bila laška politika Avstriji vedno sovražna. Ko je bilo še lombardo-beneško kraljestvo v avstrijskih rokah, morala je Avstrija vzdrževati veliko vojsko na Ečavi in Padu, da je dušila upore i zatirala veleizdajske izjave, katere je posebno sardinska vlada z angleško i francosko podporo netila, kar je tudi Prusiji jako ugajalo, da je toliko lažje na Nemškem Avstriji polena pod noge metala. Poprej je na Laškem tlelo, od leta 1848 sem pa se je unel plamen, ki še dan danes ni pogasjen. Sardinija, če tudi tepena, znala je s zvijačo pridobiti si lombardo-beneško kraljestvo, i če tudi si je podvrgla vso Italijo, vendar še ni sita, še stega grabežljive svoje roke po južnem Tirolskem i slovenskih deželah. Da je to res, vidi vsak, kdor ni slep, to nam dan na dan razodeva irredenta, katere prodrzno in izdajsko postopanje naša vlada le premirno i prelasko-krvno gleda, namesti da bi ga z vso postavno ostroščjo zatrla i meje postavila Avstriji nevarnemu polaščevanju slovenskega naroda. Italijanska propaganda je na Primorskem izvrstno organizirana ter se od dne do dne krepi; ona širi iz sol in uredov italijanski jezik mej slovensko ljudstvo, ona po časnikih trebi pot Italijanom v slovenske dežele; njej nikoder ne manjka novcev, kder gre za italijanske namene; čuli smo, da le »Independente« dobiva na leto 12000 gld. podpore. Po tem takem ni čudo, da na jadranske obali z vso silo pritiska Italijanstvo, i to toliko manj, ker naša vlada tega prav nič ne ovira, marveč še neposrednja podpornica je, ker pripuščja neopravičeno prednost Italijanskemu jeziku v šolah, uredih in sploh v javnem življenju. Pa tudi naša mlačnost spodkopuje nam lastna tla; mi mnogo govorimo a premalo delamo, prepičlo podpiramo narodne zavode, glasila i boritelje, le preradi roké križem držimo, preteška bremena nalagamo drugim, potem pa jih še oviramo, pisano jih gledamo ter jim, žalibog, očitamo slabosti, ako pod teškim bremenom omagujejo in omagajo. Italijani ne delajo tako, vsak je v svojem določenem poslu vedno na svojem mestu, malo govori, a mar-

ljivo dela celoti v korist; njihova disciplina je stroga i delo zato uspešno. Naši irredentariji imajo živo vero, de slovensko primorje prej ali slej priklene Italiji nase i zato se smatrajo za narodne apostole, ki jej pot pripravljajo. Oni večidel menijo, da je njihovo požrtovalno delo patrijotično i moralno opravičeno. Da je temu res tako, to nam priča njihova vstrajnost i stroga disciplina, katera bi sicer nemogoča bila; plačani ali neplačani petardisti i drugi očitni rogovileži, katere irredenta potrebuje za efekte, ne smejo nas motiti o tej sodbi.

Nerešena Italija ima dovršen načrt, v kateri so uvrščeni vsi stanovi od najvišjih do najnižjih, ona je pripela svojo mrežo na ministerski sedež prav tako, kakor na stol čevljar-skega krparja; ona ima svoje apostole mej plemstvom i prostim ljudstvom. Kdor tega ne veruje, naj čita v »Edinosti« uže omenjeno Fambrijevo knjigo: »Istria è il nostro confine orientale«.

Ako bi kedo trdil, da zdaj nema Italija poželjivosti po avstrijskem Primorju, ker se ni ganola, ko je Avstrija Bosno zasedala i bi takrat bila imela dobro priliko; temu moram odgovoriti, da je imela Italija dvojni vzrok, zasedanje mirno gledati; prvič je morala mirna biti, ker je zasedanje zahtevala Evropa, a ne le Avstrija, vsej Evropi pa se Italija ni mogla po robu postaviti; drugič Italija celo želi, da bi Avstrija še dalje, celo do Soluna segla, ker bi se s tem utegnola vplesti v nevarnosti, vzlasti v pravdo i razpor z Rusijo in Angleško, ali vsaj priti v take razmere, katere bi Italiji slovenske primorske dežele lahko v naročje vrgle. Taka je zdaj italijanska politika nasproti Avstriji, tu veljajo besede: Timeo Italiam et dona ferentem.

Da prav sodimo, o tem nas potrjuje tudi knjiga z naslovom: »Gli eredi della Turchia«. Ta knjiga je te dni prišla na svitlo v Milanu, spisal jo je učeni profesor ustavnega prava na pavijskem vseučilišču Attilio Bruniatti, v slovenskih zadevah jako poduččen mož. Kaj je te knjige namera? Ona ima lepe besede za Avstrijo, hlini se, kakor bi Italija bila Avstriji najboljša prijateljica, i kakor takej daje svete: naj posede vse ozemlje do Soluna, tam doli so

lepe, bogate dežele, v katerih se bo, ko jih avstrijska kultura obsenči, med i mleko cedilo; iz egejskega morja potegne nase vso trgovino, ki bo bogatila avstrijske narode; tam doli so nesrečni kristijani, ki zdičujejo pod turškim jarmom, krščanska ljubezen zahteva, da jih otme in osreči Avstrija, h katerej stegujejo ožuljene svoje roke, i nazadnje — zdaj sname Bruniatti naliče — potreba je, da se avstrijsko-italijanske meje na Tirolskem i Primorskem vrede, to je, da se južno Tirolsko, Trst, Istra i Notranjsko Italiji v žrelo vrže. Da Bruniatti take knjige ni pisal - zgoli iz lastnega nagiba, to je prav gotovo; knjiga je nedvomljivo porod italijanske diplomacije i narodne politike; kakor taka pa ima velik pomen, ki glasno kliče našej vladi i nam primorskim Slovanom: Pozor! Na stražo! Italija stega kremplje po avstrijskih deželah i ker se boji, da jej zopet v proglji ne ostanejo, zato si prizadeva s hinavskim dobrikanjem našo vlado onamiti, da bi potem pograbila, kar jej v kremplje pride.

Mi primorski Slovani pri tacih okoliščinah ne moremo, ne smemo molčati, ker tu gre za život našega naroda, na vagi je naše življenje i naša smrt; če tudi je naš rod krepak, pogumen i hraber, vendar je premajhen i preubog, da bi se mogel sam braniti prevelikej sili sovražnikov, ki bi pridrl i laških ravnin na naše skale; a te brambe zdaj nam tudi še treba ni, nujno pa potrebujemo druge enako krepke, ali še krepkeje brambe, za katero uže leta i leta prosimo i prosimo: mi potrebujemo resnične narodne enakopravnosti, da ustavimo silnega laščevanja bobneče valove, ki preté nas potopiti. *Italijanska knjiga* je nam in Avstriji nevarniša, nego *italijanski meč*; mi ne bi obupali, ako bi Italijanska vojska naše kraje zasedla, ker poznamo njene, svoje i svojih bratov moči ter vemo, da bi tepena v kratkem času našim goram hrbet kazala; kar pa v oblast dobi italijanska knjiga, to je nam za vselej izgubljeno, to je naša smrt. Kedaj je uže pevec pel, da zarja rumeni na Adriji in vendar nam še niso zasijali oži ljajočega solca veseli žarki! Ali ućakamo tistega dneva, ko se slovenskemu učencu dá slovenska knjiga, slovenskemu kmetu slovensko pismo?

Čas je drag, naglo in osorno fofče njegova peruta, na moč pritiska ptujstvo k nam; zavrnimo ga s krepko roko, ućazimo: do sem i dalje ne! Vsacemu svoj prostor, vsacemu svoje pravice! Nič več, nič manj!

Slovenščina pri tržaškem magistratu

Tržaški magistrat i slovenski jezik ste dve nasprotni stvari, kakor ogenj in voda. Nevolja obide človeka, ki stopi v občinski urad ter posluša razgovore mej okoličanom i laškim magistratovim uradnikom. Prvi ni zmožen laščine drugi ne slovenščine; prečudni so res ti pogovori. Kmet dopoveduje to in ono, povprašuje zaradi davkov (ti in še nekaj drugzega so pri magistratu glavna stvar); uradnik gleda debelo kmeta; umeje ga ne; potem, to se ve da, odgovarja mu narobe i kmet še tega ne umeje, da nastane babilonska zmešnjava, ako ni koga zraven, ki tolmači prašanja in odgovore.

Nedavno je bil eden izmed odličnih Barkovljanov pri magistratovej davkarji ter naletel na tak babilonski pogovor; nek Openec se je zabadava prizadeval, da bi svoj posel opravil i da ga ni Barkovljan iz zadrege rešil, utegnil bi se bil brez uspeha na Općine vrtni i dragi čas potratiti. — Ali je uže res do tega prišlo, da se mora nad polovico prebivalstva v Trstu in okolič le zaradi tega laščine učiti, da more z magistratovim uradnikom govoriti? Ali so tržaški občinarji zaradi magistratovih uradnikov na svetu? Mestni zbor pri imenovanji teh uradnikov še nikoli ni vprašal, ali je prosilec zmožen slovenskega jezika, dá, slovenski jezik mu je le spotika; prepričali smo se uže večkrat, da so dobili službo taki ljudje, ki nemajo ni potrebnih sol, ni zmožnosti, veliko boljše podučeni i slovenskega jezika zmožni prosilci pa so se zavračali. Počena koliba mora biti lahonski cvet, avstrijskega rodoljubja v njej nikoli ne opazujemo; od glave riba smrdi; ta koliba mora biti zaprta sovražnici slovenščini, ki trka na njena vrata, ki se jej morajo prej ali slej, ako ne z lepa, pa se silo odpreti. Mi ne moremo dopuščati i mirno gledati, da se nam na našej

Podlistek.

Popotne črtice.

Spisal Tóre Poldetov.

(Dalje).

No, prav on je enkrat to le nasvetoval zaradi pogozdovanja Krasa: Rekel je: Kaj te vojake zastonj pasejo po vojašnicah; na Kras naj pošljejo enkrat manovrirat par brigad in naj dadó nalogo, da mora vsak vojak par sto drevesc vsaditi; nekoliko let tako, pa boste videli, kako hitro bode zelen zdaj sivi Kras. — A njegov oče, stari župan, zavrnil ga je rekoč: Kaj pa oni tički, ki studirajo visoke šole tam v Gradšču in v Kopru; sem na Kras naj bi poslali vse skup in tukaj naj bi se ubijali se skalovjem, naj bi pogojzdovali, kamenje ruvali; ti ljudje imajo zadosti časa in bolje bi bilo, da bi Kras pogojzdovali, nego pa poštenim in ubogim rokodelcem konkurencio delali. — Slišalo se je tisti večer pri izvrstnem teranu še mnogo drugih nasvetov, bolj ali manj pametnih in celó komičnih. — A jaz sem bil drugzega menjenja. Rekel sem in trdim še, da bi bilo najboljšje, ako bi se puščalo pogozdovanje občinam samim:

najpred naj se razdelé goličave in pašniki, kolikor jih srenje na rabijo za pašo i. t. d., potem naj vlada razpiše darila in obilna darila, katera naj bi vlada vsako leto dellila onim, ki so vzorno pogozdovali; razen tega naj bi se dala postava, da so vse take pogozdene goličave vsaj 50 let proste vsacega davka.

Prepričan sem, da se ljudstvo potem samo poprime in pridno poprime pogozdovanja; skušnja pa nas uči, da nčbena vladna naprava ne velja dosti, ako se je ljudstvo samo ne poprime in zatorej mora vsaka pametna vlada podpirati in spodbujati le delalnost ljudstva in polagoma odstranjevati birokratizem, kajti pri zeleni mizi ne da se pogozdovati.

Mej tem premišljevanjem sem dospel, da sam nisem vedel kedaj, v Sežano, kraško kapitalo. Slovesnega sprejema nij bilo; a ker sem prijatelj županu, podžupanu, doktorju in družim honoracijam sežanskim, moram reči, da sem bil bolje sprejet, nego bi bil sam Depretis; »No, Irredentar, si pa vendar enkrat prišel!«, tako in enako so me nagovarjali in kmalo sem se nahajal v lepem društvu pri najboljšem teranu, kateri čaka pivcev ob zidu v županovej kleti. To vam je kapljica, pri kateri se je dalo kaj dobro politizirati! Menili smo se in nasvete stavili, kako bi se mogla spojiti »Edinost« in

»Soča« v en sam list; a kakor se je kesneje pokazalo — za norca smo imeli drug drugzega, kajti Slovenec je rojen diplomat in se zna dobro sukati po pregovoru Talleyrand-a: Bog je dal človeku govor, da z njim zakriva svoje misli. — Sklepi so bili prav navdušeni in napivali smo si: Cahej Tropinarju — Tropinar Caheju — županu, dr. Čudežu i. t. d. Naš župan je bil prav židane volje, pa je tudi mož, poln zdrave pameti in ne vžene ga vsaka muha. Pa saj je sin vojvode Brkinskega, kateri je znan zaradi svoje bistroumnosti in — kar potovalcem še več velja — izredno gostoljuben. Pod novim županom je Sežana vrlo napredovala; popravili in zdaljšali so cerkev, napravili ljudski vrt, ki je sicer majhen (en miniature), a kljubu temu prijazen; zidalo se je mnogo prav lepih hiš, povsod vlada čistota, s kratka: Sežana, ta kraška metropola, dela na potovalca najlepši vtisek, podobna je majhnemu mestecu, in kedor si še ogleda prekrasni vrt gosp. Scaramange »Villa Mirassassi«, potem vrt g. Polaja, ostane v resnici očaran, kajti ni mogoče domisljati si take krasote sredi Krasa in potovalec se ne bode kesal, ako si ogleda oba ta vrta. Ker uže govorim o Polajovem vrtu, naj omenim, da je bil rajni lastnik lepega posestva v Sežani rojen Sežanec torej pravi Kraševce, pa jako zna-me-

niti človek. Imel je nekoliko časa pošto v Sežani, a uže v svojej mladosti si je izvolil burno življenje, popustil je domačo hišo in šel na Hrvaško, kder si je bavil z raznimi špekulacijami, po več letih se je zopet vrnil. — Leta 1854 se je začela zidati železnica od Ljubljane do Trsta; naš Polaj nij imel sicer dosti denarja takrat, pa toliko več duha in korajže; mož je toliko časa vrtal in gledal, da je prevzel zidanja največega dela one železnice (on je na pr. zidal vse velikanske prodore mej Divačo in Sv. Petrom) in se je v nekoliko letih pomilijonaril; cenili so ga nad 2 milijona. — Mož pa je kljubu temu ostal dober Kraševce, pomagal je rad domači občini, kateri je bil večletni župan, skrbel je za zboljšanje kmetijstva i. t. d. Cesar sam ga je odlikoval z Franc-Jozefovim redom. Škoda, da se je spustil v vrtnice novih spekulacij in da je prišel v roke židom Dunajskim n Tržaškim, kateri so ga varali na vse strani. Prevzel je rudnik in tovarne v Köflachu, dve tovarni v Beču, nek večji rudnik v Dalmaciji, s kratka: nakopal si je bil na glavo preveč reči, katerih nij mogel nadzirati; poleg tega je bil tudi predober človek, ki je vsakemu zaupal in to ga je spremljalo dotle, da je uzel seboj v mrzli grob prepričanje, da na tem svetu je vendar išče — prevara moža, ki je pred

zemlji, katero smo podedovali od svojih očetov, kratijo narodne, postavno priznane pravice; mi ne moremo trpeti, da bi magistrat z nami svojevoljno ravnal. Ali morebiti on ni navezan na državne postavne? Ali država nema dolžnosti, ukazati, da se spolnujejo? Ako temu ne bi tako bilo, čemu so nam postavne? Mi se ne damo vpreči v italijanski jarem, ki nas do krvavega žuli, mi nečemo magistratu nositi krvavo zaslužnih novcev, da bi mu ti rabili v zatiranje našega in veličanje laškega naroda.

Naj bi lahonaki magistrat pomislil, da se naš glas ne gubi v ozkih mejah Trsta in njegove okolice, ampak da se razlega daleč čez te meje mej nebrojne naše brate, ki imajo srce za nas i pazno gledajo, kako se nam godi; oni nikoli ne dopusté, da bi naš jezik utonil v valovih jadranskega morja. Prazna je prošnja laških neresencev: »Pridi k nam, laško kraljestvo!«. On, ki je polu sveta podaril sinovom Siave, ni storil tega brez velicega človečanskega namena, ni jim dal bogatega krasnega jezika zato, da bi se ta božji dar uničeval, ampak da se razvije in osrečuje ljudstvo, katerega je ko listja in trave. Narod, ki s krepko mišico brani svojo zemljo — i to je Italijanom le predobro znano — ni kaplja na veji, katero otrese vsaka sapica; narod, ki z uma svitlim mečem varuje svoje pravice, ne more biti podnožje ptujčevej peti.

Zato bi tržaški magistrat prav storil, ako bi slovensko narodnost nekoliko bolj spoštoval, ker nje zatiranje i proganjanje mu ne prinese dobrega sadu; kolikor bolj jo bode proganjali, tolko bolj bo nanj pritiskala, da si pridobi tisto mesto, do katerega ima sveto pravico.

Tržaški magistrat naj bi premislil, da Italijani uživajo pri nas le slovensko gostoljubnost i da gostu nikakor ni pristojno i spodobno ukazovati v ptujci hiši, ampak ponižen naj bo in hvaležen.

Narodno gospodarstvo

in njega upliv na državo s posebnim ozirom na delavne stanove.

Predavanje dne 31. oktobra 1880.

T. P.

Uže večkrat sem govoril z raznih odrov o naši narodnosti, o svobodi, o splošnem napredku. Tudi sem uže večkrat govoril o materialnem napredku našega naroda ter poudarjal, da je materialni napredek nam Slovincem še najbolj potreben, ker dobro gmotno stanje nas vodi do neodvisnosti in neodvisnost do politične zrelosti in do veselja in ljubezni za vse lepo, koristno in vse, kar more pospeševati napredek naroda. Gledé na to pa, da je Trst trgovski in obrtnjski kraj in da je tukaj posebno dosti slovenskih obrtnikov, delavcev in trgovcev, menim, da slav. občinstvu najbolj ustrežem, če pretresujem denes potrebe trgovskih in obrtnjskih krajev, potrebe trgovcev, obrtnikov in delavcev. Pretresal bodem to po svoji slabi moči razumljivo in po domače, da me lahko razume tudi manj učen delavec in obrtnik. Tudi sem pripravljen onim, kateri bi me ne umeli, prav natančno vsako stvar pojasniti.

svojo smrtjo zgubil skoro vse svoje veliko premoženje, kar je vsak obžaloval, kedor je poznal blazega moža. Njega posebno Sežanci, nikoli ne pozabijo, ker je on bil prvi, kateri je ta prijazni trg začel lepšati in skrbeti za njega povzdigo. Drugo jutro uže prav rano dam slovó Krasu in se peljem z navadno kraško koreto proti Pivki. Akopram je bilo v avgustu, vendar je kraška burja, posebno čez »Gaberke«, (kder stanuje baba, ki ima burjo vedno zavezano v žaklju in jo odveže, kadar se ji zdi tako močno brila, da sem prišel ves zmrlzel v Senožeče, rojstni svoj kraj. Morete si misliti, kakí čuti se polaste človeka, ko po mnogih letih zopet enkrat vidi tiste kraje, kder je kot majhen fantiček užival neskrbno življenje in se veselil tega, kar narava v ozbilju podeluje stanovnikom na deželi. Senožeče so zadosti prijazen trg in tam tudi prebiva rodoljubno ljudstvo. Nemškutarjev je bilo tam za časa, ko je še Mulaj bil tam c. k. predstojnik, še precej; a polagoma so zginoli v teku časa, ali pa so se spokorili in menim, da denes niti gospod Korl menda več tako ne nemškutarijo, kakor so poprej, ko so imeli še dosti zaslonbe. V Senožečah je posebno zanimiv ondotni grad kneza Porcije, ki lepo nadkraljuje senožeški trg, in v katerem se še denes vidi dvorana, v kateri je

Gospod! ljudje vsi živé večidel ob pridelkih kmetijstva, katero obsega raznovrstno poljedelstvo in živinorejo. Toda, ako hoče človek več pridelati, (ker prebivalstvo vedno raste) ako hoče dostojno oblačiti se, primerno stanovati, potrebuje še kaj drugega in to mora vsvarjati z lastnimi rokami in s pomočjo svojega uma. Brž tukaj, ko se človek povzdigne iz prvotnega stanja, pristopi k obrtniki in trgovini. Razna rokodelstva se potem širijo, ljudstvo se začne deliti v stanove in obrtniški izdelki potem človeku lajšajo življenje. Brž ko je človek zaradi njemu prirojenih lastnosti nadvladanja enega nad drugega sprevidel, da ne more ostati osamljen, ampak da mu je treba združiti se in osnovati tako društvo, v katerem skrbé eni za eno, drugi za drugo opravilo, začeli so se snovati razni stanovi, iz kmeta in lovca je nastal rokodelac, iz rokodelca trgovec in še drugi viši stanovi, kolikor bolj se je razvijalo društvo in so postale potrebe večje. Vendar pa moram tukaj zatrditi, da je človeško društvo nastalo po naravnem potu, po potu svobodnega druženja in da so bili prvi načelniki človeškega društva svobodno voljeni ljudje, zaradi česar pa se ljudovlada najbolj približuje naravnemu stanju človeškega društva in so druge forme vlade nastale le zaradi manjše kreposti ljudstva in poželenja nekaterih stanov po odlikovanju in večji časti ter zagotavljenju te večje časti svojim potomcem.

Ker pa izvira en stan iz drugega, tedaj je jako umljivo, da se kmetijstvo popolnoma ujema z obrtništvo in v podporo zajemna sta si ta stanova tako, da čem boljše reči pridelava kmetijstvo, tem boljše in lepše izdelke pripravljata na svet obrtnika. — Človeški duh pa ne miruje, zato je obrtniki neprenehoma izmišljujejo nove reči in pripravljajo vedno primernejše orodje zase, za kmetijstvo in za vse druge potrebe. — Naposled iznajde človek prekoristne mašine, ki so mu pomočnice pri mnogovrstnem delu. Tako se je zgodilo, da vidimo v našem stoletju čudovite mašine in znašbe, o katerih še sanjali nismo poprejšnji rodovi in Bog vé, koliko se še iznajde, o čemer mi denes niti ne sanjamo, in vse te izgašbe so pripomogle, da se izdelava na svetu tolko blaga, kolikor poprej nikdar ne, in da smo prišli uže tako daleč, da se nemamo več bati občnega pomanjkanja in lakote na nobeni strani sveta. Čem več pa kak narod prideluje in izdeluje, tem bolj — se bogati in to blago, ti pridelki in izdelki so gotovo pravo narodno bogastvo.

Ali moder narod ne skrbi le za to, da izdeluje in prideluje tolko, kolikor sam potrebuje, marveč si prizadeva na vso moč, da prideluje in izdeluje več in da potem oddaje v inostranske dežele svojo preobilico. Poleg tega pa skrbi, da izdeluje, če le mogoče, sam in doma pridelke kmetijstva, rudarstva in druge, in da še le potem oddaje te izdelke; — on namreč vkoristi vsako priliko, da denar dohaja v deželo. — Tak narod, taka država bogati od leta do leta, temu nasproti pa ubožava narod, kateri mora več uvažati. On odda ščasnoma ves svoj denar in postane odvisen od tujca. — Mi v Avstriji na priliko pridelujemo dosti dobrega vina, dosti rude, in drugega, a mnogo naših pridelkov gre v zunanje kraje, kder jih požlahtne ali obrtniško prenašajo in potem sopet nam nazaj pošljejo za drag denar. To je znamenje, da naša obrtnika ni na enaki stopinji z obrtniki

prenočeval Karol V, ko je potoval v Španijo, in katera je bila zidana nalašč v ta namen. V tem gradu je tudi prebival naš ljudski pesnik Miroslav Vilhar in »Mila lunica«, in mnogo drugih pesni je se v prvo pelo v Senožečah. Spominjam se tudi jaz, da sem mnogokrat prepeval te prvence Vilharjeve muze. Senožeče so bile nekoliko časa jako imenitne, kajti tam je prebival nekoliko časa tudi naš prvi jezikoslovec, gosp. Levstik in tam se je tudi rodila ideja, izdavat i v Ljubljani časnik »Napreje«, ki je bil najbrže najboljši politični časnik, kolikor smo jih še dozdaj imeli Slovenci. Kar se mene tiče, moram pripoznavati, da sem preživel v teh neznatnih Senožečah najlepše čase svojega življenja, in da mi je občevanje z Vilharjem in Levstikom vdihnolo prvo iskrico rodoljubja v moje tistikrat še jako mlado in rahlo srce. — Da pa se je narodno življenje na Notranjskem tako zgodaj začelo širiti, in da se je tako dobro trdilo, komu se imamo zahvaliti, ako ne rajnkemu Miroslavu, katerega domače pesmice prepeva še zdaj in bo še vedno prepevalo na Notranjskem vse: staro in mlado.

(Dalje prih.)

drugih dežel in da se druge dežele bogate z našimi pridelki. (Vino Bordeaux) Avstrija je torej v mnogih delih odvisna od tujih narodov. Da se pa pridelki in izdelki rasprostirajo hitro po vsej deželi, da pridejo v zadnji kot, da postane mogoče izvažanje in uvažanje, s kratka, da postane hiter promet, potrebujemo še posebnih sredstev mej kmetovalci, obrtniki, fabrikanti in tistimi, ki hočejo kaj imeti, na kratko rečeno: mej producenti (pridelovalci) in konsumenti (vživalci). A ti posredovalci so trgovci vsake vrste pa dobre ceste, železnice, kanali, broderska društva, kakor naš Lloyd in podonavsko brodersko društvo. A sopet je treba, da so ti trgovci povsod domači in pošteni ljudje, kajti drugače postanejo pijavke narodov, kakor se to godi na Poljskem, nekoliko na Hrvatskem in drugod, kder imajo židje vso trgovino v rokah in narod neusmiljeno deró tako sicer, da se je bati v takih krajih velikega društvenega poloma. — Tudi je potrebno, da so ceste in druga sredstva za promet v državnih rokah, da se s takimi sredstvi za občni promet ne bogate privatni ljudje, kajti ceste morajo služiti samo občenemu blagostanju in država mora le na to paziti, da je promet prav po ceni.

(Dalje prih.)

Štetje ljudstva konec leta.

Kedor pozna zelo marljive naše lahone i Slovanom jako neugodne razmere v Trstu i njegovej okolici, ta nam mora pritrditi, kako potrebno je uže zdaj opozarjati naše Slovence na splošno ljudsko štetje. Ko je naš magistrat pred dvema letoma neko ljudsko štetje zaukazal, tedaj smo videli, kako so Lahoni delali Lahe iz slovenskega debla, leteli so od njega Romulovi potomci, kakor trske izpod tesarjeve sekire. Skoro vse prebivalstvo je bilo vpisano v laško knjigo in kar naglo se je »Citadino« pohvalil, da je v Trstu, čujte! — 100.000 Lahov. S to številko se je tudi večkrat naša narodnost po časnikih žalila in sramotila ter tako uničevala, da je sleherni, kateri ne pozna tržaških razmer, mislil, da smo Slovenci izginoli. Naši nasprotniki porabijo tudi pajčevino, da zanje skrijejo svoje slabosti in nagosti, tem trdnjeje pa se poprimejo lažnjive številke, da bi na našo vladu bolj pritiskali, laščino zaslanjali, nas Slovence pa na steno pritiskali, in vzlásti, da bi onkraj Adrije opozorili Italijane, da je tukaj večina laška, katera teško čaka rešenja. Da se lažnjive številke po moči znizajo, da slovensko ljudstvo v veliko lastno škodo do malega števila ne skoprni, zato je velika potreba, da vsak izobraženi narodnjak uže zdaj začne ljudstvo na to opozarjati, naj se za nobeno ceno ne da pogovoriti in prevariti, ko pridejo dotični uradniki, ali če se pošljejo pole, ampak naj v polo razločno zapiše, da je Slovan i da je njegov domači jezik slovenski jezik, ali pa vsak naj pove: *Jaz sem Slovan in govorim v družini slovenski jezik.* Vsak zavedeni Slovenec je dolžan delati povsod za to stvar. Vse svoje prijatelje mora opozoriti važnosti, ki nastane iz štetja ter podučevati, da se ne bomo dali politično moriti od onih, ki bi radi število našega naroda zmanjšali. Okoličani, vam je posebno treba paziti, ker so nekateri uže taki, da jih ni teško premotiti.

V vsakej vasi so nekteri vrli in odlični možaki in naši politični prijatelji. Od teh posebno pričakujemo, da svoje sosede dobro podučé i pazijo, da se ne bodo godile goljufije, kakor je to uže navadno. Treba je posebno to pomisliti, da rogovileži najbolj zato hrepéné po velikem številu laškega prebivalstva, da bi s tem izdajška svoja početja lažje opravičevali i bolj v Italijo silili. Iz tega pa lahko nastane kako novo vprašanje, ako se ne bode vlada bolj na nas ozirala. Laških agitatorjev, dobričacev, svarilcev, obetunov i grozilcev ne bode manjkalo, ne slušajte jih, ampak pokažite vsakemu vrata in če se bode nespodobno in žaljivo vedel, plačajte ga z navadnim deželnim denarjem, če tudi ni kovan iz srebra ali zlata, pa v posebnih prilikah vendar velja.

Ako vas hočejo zapeljati gospodarji ter vam preté se svojo jezo in izgubo službe, bodite trdni, odgovorite jim, da jih boste tožili zaradi kračenja osebné svobode i njihova imena po časnikih objavili. »Edinost« bo take nepostavnosti, ako se jej naznanijo, ostro grajala. Pri splošnem štetju ljudstva moramo biti delalni, naša pozornost mora biti povsod, in če se kde kaka napaka pokaže, treba je, da se reklamira po postavnem potu. Pri ljudskem

štetju je vsaka enojka važna in kolikor enojk izgubimo, za toliko obogati naš nasprotnik. Število našega ljudstva bode podloga narodnim našim pravicam, i to je najvažnije, ker potem se bo ravnala vlada, kader bo take pravice merila, ustanavljala šole in uradnijam dajala narodnost zadevajoče ukaze; ako se bomo tedaj vpisavali za Lahe ali Nemce, jemali si bomo sami narodne pravice, morili bomo lastni narod; to pa je greh zoper sv. Duhá, pred katerim vsaka pošena duša trepetá, ker se ne odpušča ni na tem, ni na onem svetu.

Mi smo tega menjenja, da bi prav bilo, ako bi politično društvo »Edinost« še ta mesec ali prve dni decembra sklicalo občni zbor, in to stvar ozbiljno v roke vzelo.

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Državni zbor se ima sklicati na 22. novembra, ker do tistega časa izvršite delegaciji svoja dela.

Prejšnja poročila so naglašala, da je izvršujoči odbor državnozbornske desnice sklenol podpirati vladu le tedaj, kader pojde za izvrševanje v prestolnem govoru omenjenih točk; sedaj pa se poroča iz vladnih krogov, da bode desnica državnega zbora grofa Taaffeja v vseh rečeh podpirala, temu nasproti pa se je on zavezal, da hoče izpolniti narodnostne tirjatve. — Da bi se to izpolnjevanje vendar uže začelo; če bomo tega še dolgo čakali, potem izgubimo vero v Taaffejevo besedo in izgubljena vera je huda stvar. — Gotovo pa je to, da se je državnozbornska desnica tesneje zvezala i sklenola, v prihodnjem zasedanji v vseh rečeh zlošno postopati. Kakor se pa desnica krepi, tako razpada ustavoverna stranka, ki v zadnjih tednih počenja uže take burke, da jo zaničujejo ter se jej rogajo celo časniki v svetem nemškem cesarstvu.

Ustavoverci dobivajo vedno občutljive nezaupnice iz nemških dežel. Tako je ljudsko društvo v glavnem zboru v St. Pöltnu dne 20. min. meseca mej drugim sklenolo resolucijo, da se ozbiljno protivi trditvi deležnikov nemško liberalskih shodov, da je vznemirjeno vse nemško ljudstvo v Avstriji, i da z veseljem pozdravlja sklicanje nemško-konservativnega shoda v Lince.

Na Dunaji pa je 25. min. meseca dunajski državni poslanec v dolgem govoru in vpricho obile množice volilcev ostro očital ustavovercem sleparijo in goljufijo ter dokazoval, da nij v nevarnosti ni ustava, ni nemštvo, ni država i da je pošena in Avstriji koristna grof Taaffejeva politika. Dunajsko ljudstvo je zelo osupnol ta govor, ker take sodbe i toliko britke resnice uže davno ni slišalo. Tako se drobi in razpada vse, kar so ustavaki v svojem napuhu zidali.

Dr. Rieger je svoj namen v Peštu dosegel. On je šel zato tja, da je razjasnil namene avtonomistov i da Madjare do tega pripravi, da se ne bodo vtikali v avstrijske notranje zadeve. Vse to je srečno opravil, pa posrečilo se mu je tudi raztrgati mreže, katere so centralisti v Peštu avtonomistom nastavljali. Vse to priznavajo madjarski časniki; dunajski judovski časniki pa se od jeze penijo ter v enomer dokazujejo, da ima polž večje roge, nego vol.

Tuje dežele.

Avstrijska in srbska vlada ste se dalj časa dogovarjale, da bi sklenole trgovinsko pogodbo, ali dogovarjanje se je razdrlo. Zato se je prijateljstvo obeh držav zelo ohladilo; avstrijska vlada je poslala srbskejo ostro pismo, valed česar je Rističev ministerstvo odstopilo.

Mir mej Rusijo in Kitajskim visli na tanke niti, ki se vsako trenotje lahko pretrga. Dogovori z kitajskim poslancem Tseng so se razbili i takoj, ko ta iz Peterburga otide, pošlje ruska vlada kitajskejo ultimatum.

Gladstonu bo irsko prašanje še preglavico delalo, ako se tam posestvene razmere popolnem ne predrugačijo. Irec O' Connor je zadnji teden v javnem govoru rekel: Gladstone si prizadeva uničiti paševsko gospodarjenje na Turškem. Naj se potruži na Irsko, tukaj bo videl, da se ljudstvo bolj zatira, nego se je kedaj na Bolgarskem. Gladstone naj uniči angleške lorde, irskeje zemlji gospodarje. V vseh irskih grofijah najde tacihi lordov, ki so krutejši i bolj hudičevi od tistih, ki imajo sužnje, ker ti so vsaj tako usmiljeni, da svojim sužnjim živež dajó, a lordi irsko ljudstvo tako zatirajo, da za lakoto umira.

Na Irskem je prišlo uže do tega, da zemljiški najemniki preté, da posestnikom ne bodo hoteli več najemnine plačevati; ako bi se to res zgodilo, kar je lahko mogoče, potem nastanejo velike homatije, ki se z lepa ne dajo poravnati.

Bolgarski knez Aleksander je zadnji teden obiskal tudi rumunskega kneza. To je tem boljše znamenje, ker pred nekoliko časom Rumuni in Bolgari niso bili prav dobri prijatelji. Dogodbe na balkanskem polotoku kaže, da so se tamonje male države Srbija, Črnagora, Bolgarija in Rumunija tesno zvezale, kar jim bode gotovo koristno v vseh podjetjih in nevarnostih, naj jim preté od koder koli.

Na Bolgarskem se delajo priprave, da se proglasi njihovo združenje, ako hi Grki res začeli vojno na Turka; v tem primerljaji bi tudi macedonski Bolgari planoli na Turka. V Grke sicer nemamo vere, ker jim je upala stara moč ter jim zadušila sebičnost staro rodoljubje, a tudi brez njih se k malu osvobodé oni Slovani, ki so še pod turškim trinoštvom ter vržejo Turke v Azijo, iz katere so pridrli.

Na Grškem zelo z orožjem rožljajo, a Turčija se zato toliko meni, kolikor za lanski sneg; celo prestolni govor, s katerim je kralj odprl državni zbor, kaže na burno vreme. kralj pravi namreč: Trdno sem sklenol, k malu doseči namen, za kateri sem se pripravil. Staro ministerstvo je odstopilo ter prišlo na krmilo za vojno bolj uneto. Mi ne verujemo Grkom nič, spoštovanje družih narodov so uže zapravili, zdaj se utegnó še osmešiti, kakor nekdanji Abderitje.

Ulčinj še vedno ni v črnogorskih rokah. Turčija vedno obeča, a tudi vedno odlašá, turški poveljniki ima polno praznih izgovorov, zdaj nema časa, zdaj pričakuje zopet natančniših ukazov, zdaj ima zopet druge muhe; vendar pa se ta stvar ne more več dolgo uleči, če se ne razveže, pa se proseka.

V Perziji se je unela nevarna vstaja. Upri so se Kurdi, silovit, divji rod, ki prebiva tudi v turški Armeniji. Nad 20.000 ustašev se drvi proti Tahrisu, pred njimi je strah, za njimi gorje i smrt.

DOMAČE STVARI.

Davki v Trstu. Meseca septembra je znašala mestna vžitina 155.099 gld. 78 kr. mestna mitničlina 2359 gld. in klavnina 4129 gld. 34 kr. V mestno blaginico se je v tem mesecu vplačalo 249.406 gld. 87 kr. državnega davka in 35.392 gld. 57 kr. občinskih doklad.

Odbor slovanske čitalnice v Trstu naznanja vsem udom, da bode v prostorih čitalnice vsako saboto »jour fix«, ki se začne ob 8. uri zvečer. Prošena je gospoda, da se prav pridno vdeleževa teh shodov, da sopes začne živahnejše življenje v čitalnici. Tudi naznanja odbor, da bodo do božičnih praznikov v čitalnici 3 večje veselice, katerih program naznani kesneje.

Rojanska čitalnica je imela dne 1. t. m. veselico, igrala se je igra: »Mlinar i njegova hča«. Mi smo o tej veselici zvedeli še le — iz Ljubljane. Čudno!

Avstrijsko-ogerski Lloyd je znižal voznino za duhovnike, ako potujejo v verskih zadevah v jutrovi deželah in v Indijo tako, da imajo plačevati za prvi nižji razred, nego se vozijo, katoliški misijonarji pa so voznine prosti, ako morejo dokazati svoje poslanstvo z spričalom »Propagande fidei« v Rimu; le živež imajo plačevati.

Lloydov parnik Polluce v Melburnu. 8. julija je odplul Lloydov Parnik Polluce iz Trsta z 2300 zabojev blaga za melburnsko razstavo ter priplul 8. septembra v Melburn. Preplul je sueški kanal, v Cejlonu naložil še 109 zabojev za razstavo, pomutil se v pristaniščih Port Said, Suec, Aden, Colombo, Galle in Singapore ter naložil tu 1500 ton blaga. »Polluce« je krasna i rekli bi ponosna ladija, ki dela čast Lloydovej ladijedelnici.

V seji mestnega svetovalstva dne 26. oktobra je bilo skleneno, naj se vlada naprosi, da bo smela mestna občina vžitino v letih 1881, 1882 in 1883 še po sedanjem običaju pobirati proti počesnemu plačilu 860.000 gld.

Češko šolsko društvo se je osnovalo v Pragi: njegov namen je, podpirati češke šole na Češkem ter izpodrivati nemški »Schulverein«.

Toča. Iz več krajev, posebno s Kranjskega se poroča, da je bilo predzadnje nedeljo še hujše vreme, nego v Trstu. V mnogih krajih je suha debela toča vse pokončala, kar je v tem letnem času pod milim nebom.

V splitsko irendentarsko gujezdo je udarila strela; vlado je izdajsko postopanje i brezvestno gospodarstvo z občinskim premoženjem vendar izdramilo; razgnala je zloglasni občinski svet in ukazala, da ima do daljših naredeb voditi občinska opravila vladen komisar. Tako, kakor Bajamonti, še Turek ne gospodari. Ta človek je občini zapravil več sto tisoč goldinarjev i pri tem svoje žepe polnil; vse, kar je potrebovala občina, kupoval je na Laškem ad majorem gloriam Italiae ter javne slovesnosti napravljaj italijanskemu kralju na čast. Pozno je prišla kazen, a prišla je; zdaj bo konec razuzlanosti te smetljake, te gnjusobe v poštenej Dalmaciji! Spomina vredno je tudi, da je državno vojno ministerstvo po ostrej preiskavi pohvalilo splitsko posadko, ker se je ob rabuki dne 14. in 17. avgusta častno vedla, ter je izreklo da je rabuko provzročila le sureva italijanska drhal.

V dramatičnem društvu, ki je imelo predzadnje nedeljo občni zbor, bili so izvoljeni: za načelnika g. Murnik, za blagajnika g. dr. Stare, v odbor gg. dr. Zarnik, profesor Wiethaler, Fr. Drenik, dr. Tavčar, profesor Pleteršnik, P. Graselli, profesor Levec, Vojteh Valenta, Ivan Hribar in A. Jeločnik.

Tehniško društvo za Kranjsko se ustanovlja v Ljubljani. Začasni odbor je uže izvoljen; v njem so ti le gospodje: dr. Haberer c. k. višji rudarski komisar, Vičl, deželni inženir, Rotter, načelnik delalnic na Rudolfovej železnici, arhitekt Priesl, civilni inženir Tomek in profesor na realki E. Ziakowski, zadnji je društvu začasni načelnik. Mi pozdravljamo to društvo, ker veliko dobrega lahko štori kranjskej deželi, ako bo le zložno i krepko delalo. Tudi so na Kranjskem delovanju takega društva jako ugodne razmere.

Volitve v občinske zastope. V zadnjih tednih je bilo po Slovenskem obilo novih volitev v občinske zastope. Veselo je, da ljudstvo povsod voli zgoll vrle narodnjake. Ker je prosto ljudstvo vsacemu narodu korenina, iz katere raste vsi drugi stanovi, zato je naša narodnost nepremagljiva.

Slovanski narodni dom na Dunaji. »Vidensky Slovan« poroča, da so češko-moravski državni poslanci sklenoli zidati slovanski narodni dom na Dunaju; vdeležena so pri tem tudi slovanska dunajska društva. Poslopje ima biti prostorno in okusno zidano. Določeno je uže mesto, kamer se ima postaviti.

O pokojnem Jakobu Arconu, ki je, kakor smo zadnjič objavili, v Zadru umrl, piše »Narodni list« tako le: »V srce nas je zabolela žalostna vest njegove smrti, ker pokojnik je bil človek vzornega značaja, uradnik redke zdušnosti, velike marljivosti in točen vršitelj zakona. Kedor koli se mu je kedaj približal, ni se mogel načuditi njegovemu umu in lepemu srcu. Sinjani, kateri so ga imeli toliko let za okrajnega glavarja, nikoli ga ne pozabijo. Bil je Slovenec, ter je iskreno ljubil naš narod i poznal njegov jezik. Pokoj mu duši!« — Ta mož naj bo v izgled premnogim slovenskim uradnikom.

Nova banka na Dunaji je uže vplačala 50 milijonov gold. državnej blaginici ter ima plačati v enem letu še 50 milijonov. Misli o tej banki so jako različne, tolko je gotovo, da je vladi koristna, ker jej ne bo treba rabiti judovskega denarja, ali bo pa tudi koristna kmetijstvu in obrtniji, o tem so menjenja zelo različna, ker kmetijstvo je pri nas uže preveč zadolženo in obrtnija je sploh uže na tistej stopinji, da zadošuje vsem potrebam.

Goriška čitalnica je imela 23. min. meseca občni zbor. Izvoljeni so bili, za načelnika: g. A. Jeglič, za blagajnika g. St. Klemenčič, v odbor pa gg. Tone Ferla, Hribar, Mrčina, Povše, Rabič, dr. N. Tonkli, Fr. Vodopivec; za namestnika g. Fabijani in g. Pirjavec.

Kraškim vinogradnikom priporoča v zadnji »Soči« vodja slovenskega oddelka goriške deželne kmetiške šole, g. F. Povše, naj bi osnovali vinokupčijsko društvo na delnice. — S tem svetom se mi popolnoma ujemamo, ta svet je zlata vreden. Kraški teran je tako izvrstno i zdravo vino, da mu k malu ni enacega. Ako Kraševci napravijo društvo, na katero bodo

kupel navezani, i se bodo brigali za čisto kapljico, daleč po svetu zaslove njihovo vino ter ga bodo tudi lahko prodajali po mnogo boljših cenah, nego doslej. Razumni in premožnišči Kraševci naj tedaj to reč v roke vzmó. Iz začetka bodo res imeli dosti ovir in težav, ali s krepko voljo, katere Kraševcem nikoli i nikder ne manjka, zmorejo vse zapreke in teran bo nosil Krasu dvojin dobiček.

Andrej Pleše †, trgovec v Trstu in jako čislán in spoštovan rodoljub, dalj časa tržaške čitalnici načelnik, umrl je 1. t. m. Blag mu bodi spomin!

Ivan Mar. Čok †, prost kmet v Lonjerji, a jako blag mož in velik rodoljub, umrl je zadnji teden v 54. letu svojega življenja. Naša okolica žaluje za tem poštenim in vzornim možem, ki naj bi vzgled bil vsem kmetom. »Edinost« mu je dolžna postaviti ta mali spominček s tem, da zabilježi nadgrobnico, katero mu je zložil eden izmed kmetovskih prijateljev, katere se tako le glasi:

Njega, ki je ljubil rod,
In mu zvest do groba bil,
Vsmili večni se Gospod,
Bog nebeških trum in sil!

Bolgarski učenci na zagrebških učiliščih so se to leto zopet zdnoto pomnožili. Minister narodne prosvete južne Bolgarske, vesel vspeha, kateri so v Zagrebu bivši Bolgari pokazali, poslal je na zagrebško učiteljske enajst vladnih stipendistov, izmed katerih so trije iz Macedonije. Nekateri bi radi bili šli na Dunaj, ali minister jih je poslal v Zagreb, kder bodo v sorodnem hrvaškem jeziku lažje napredovali. Iz bolgarske kneževine pa je prišlo pet učencev na višja učilišča. Vse dozdane bolgarske učence hvalijo, da so jako marljivi in talentirani. Hrvatje so jih prav veseli ter se lepo brigajo zanje.

Velikansk tabor so predzadnji vtorek imeli kranjski ustavaki v Ljubljani. Celih trinajst so skupaj zbornali i sklenoli tako resolucijo, da so se stolu, na katerem Taaffe sedi, noge tresle i sedeži državnozbornske večine za komolec globoko pogreznoli. Čast kranjske dežele je ta slavna trinajstotica otela z resolucijo, v kateri veselo pozdravlja zbor vse avstrijske ustavoverne stranke i pričakuje za gatujo trajne trdne organizacije celotne stranke. — Ali ne diši to po nezaupnici? Če ustavaki po tolikih letih še niso utegnoli organizirati svoje stranke, kedaj jo pa bodo organizirali? In če sami sebe po tolikih letih niso mogli v red spraviti, kako potem v red spravijo državo? — Tem ljudem je res Bog um in pamet zmedel, da zdaj še vedó ne, kaj govore. Na eno lice so dunajski ustavoverni »Parteitag« poljubili, na drugo so mu pa dali klofuto ti kulturni ljudje. O ti trdovratna kranjska dežela ti! trinajst apostolov je povzdignolo svoj glas za tvoje izveličanje, ti pa jih ne slušaš! — Trinajst jih je bilo in »Triest. Zeitung« imenuje to — obilo število!

Slovstvo in književnost. V programu c. k. realne višje gimnazije v Kotoru je profesor Rutar priobčil članek: »Starine bokotorske«. »Narodni list« hvali ta članek ker izreka nadejo, da probudi bokotorske rodoljube, da bodo zbirali starine, katere se mej njimi nahajajo.

Gospodarske stvari.

Cena vinu v Trstu vsak dan raste. Francozje kupujejo v Dalmaciji silno veliko vina.

Štiri vodila gospodinjam pri najemanji poslov. 1. Ne najmi nikoli dekle, katere graja svojo zadnjo gospodinjo. Taka ženska ima hud jezik, tudi v vaši rodovini bo zmirom kaj očitati imela in vam vedno sitnosti delala.

2. Ne najmi nikoli dekle, katere pravi, da vse zna, kajti taka večidel malo zna ali pa celó nič.

3. Ne najmi nikoli take dekle, ki poprej uže vedeti hoče, kaj bode imela opravljati in kaj ne. Kajti gotovo je, da vas bode pozneje pogostoma jezila.

4. Ne najmi tudi nikoli dekle, katere veliko o tem govori, kako je njena prejšnja gospodinja to ali ono delala. Recite taki dekli odločno pa mirno: Vsaka gospodinja ravna po svoje, kajti ona mora najbolje vedeti, kaj je njenej hiši prav, kaj pa ne.

Po teh 4 vodilih naj se ravna vsaka gospodinja. Tako priporoča gospodarski časnik »Es-soner Ztg.«

Prijetna in zdrava jabelčna pijača. Naredi se tako-le: Zreži 6 jabelk z lupino vred v krljice, deni jih v precej veliko posodo, prideni 1½ funta civeb brez pešek (rozín) in pa 4 lote cukra, na vse to vlij 1½ litra vrele vode in daj, da se poln ure kuha. Tako naj ostane v pokriti posodi, dokler se ne shladi ta kuhovina, in jo precedi potem skozi prav tanko sitico. Ta jako prijetna in zdrava pijača služi posebno bolnikom prav dobro. (Nov.)

RAZNE STVARI.

Zasluzeno osramočenje. Ko je cesar v Opavi sprejel deputacije izmed ljudstva, govoril je z možni po češki prav presrečno, če tudi je bila oficijelna predstava nemška. Ko je prišla vrsta na župana iz Martinovega, vprašal ga je, ali govori nemški ali češki. Mož mu je nepremišljeno naglo odgovoril: »Nemški«. Cesar ga pogleda i reče: Je li Martinovo nemška soseska? Temu je moral bore župan odgovoriti: »Martinovo je češka soseska«; cesar pa se obrne od njega ter nič več ne reče. Tega zasluženega osramočenja mož pač do zadnjega dne ne pozabi.

Cesarjeva blagodušnost. Iz Opave se pripoveduje to le: Lepa šoli o trasta deklica je podarila cesarju v imenu svojih tovarišev šopek cvetlic: Cesar jo je nagovoril i na vprašanje, kdo je, odgovorila je cesarju: »Opavka sem, hči v ne zelo ugodnih razmerah umrlega stavbarja, sirota sem, veličanstvo!« — »Za doto vam darujem 5000 gld.« rekel je cesar. Deklica je bila ganjena, da so jej solze oči zalile, i da se je s tresočo besedo zahvalila.

Iz Dzedica pa se »Silesiji« piše: Ko se je dvorni vlak na tukajšnji postaji za malo minut ustavil in je cesar stopil iz voza, da deputacije zasliši, opazil je, da je vhod na kolnico zaprt, zunaj pa mnogo ljudstva. Na cesarjevo vprašanje, zakaj se je to zgodilo, odgovorilo se mu je, da zato, da bi cesarju prevelika množica na poti ne bila: Cesar pa je odgovoril: »Odprite — jaz hočem svoje ljudstvo, in moje ljudstvo hoče mene videti!«

Zopet iz Opave se poroča ta le ganljiva dogodka: Političnega društva načelnik, P. Gruda, je predstavil v Opavi Njegovemu veličanstvu deputacije čeških društev. Na strani dveh čestitljivih starčkov je pristopil, da cesarja pozdravi. Po pozdravu je začel P. Gruda razlagati opavskega češkega prebivalstva želje: *Prišli smo prositi za ubogo češko ljudstvo na Sleskem*, in pri teh besedah so stopile govorniku in njega spremljalcema solze v oči. Cesar, zarad tega ves ganjen, odgovoril je milostljivo: »Storim, kar je mogoče!« ter je potem prav prijazno sprejel prošnjo, v kateri so bile napisane vse želje zatiranega češkega prebivalstva.

Sibirska železnica se na želje ruskega carja začne brez odlóga delati, za potezo Jekaterinburg Tjumenj je uže nakazanih en milijon rubljev in ruski bogataž in lastnik bogatih ural-skih rudnikov, knez Demidov je prosil rusko vlado, naj se njemu izroči podjetje te železnice, ki bi Evropo z Azijo zvezala.

Rusi delajo čez goro Ural v Sibirijo železnico, katero mislijo speljati do kitajske meje. Taka železnica bi bila Sibiriji in Rusiji neizrečeno koristna. V sibirskem mestu Tomsku pa se je odprlo rusko vseučilišče. V Sibiriji imajo tedaj uže vseučilišče, mi Slovenci pa še pravne akademije ne.

Avstrijska ekspedicija v Afriko. Geografično društvo je izdalo poziv, v katerem prosi pripomočkov za avstrijsko ekspedicijo v Afriko. Dr. Emil Holub je namreč sklenol, vnovič v Afriko potovati in na tri leta proračunjeno potovanje izvršiti od juga do severja skoz vso Afriko. Dr. Holub bi se pri tem potovanji ne počal zgoli se zemljenznanstvom, nego tudi znanstvenimi prasanji. — Doslej se še nobenemu ni posrečila taka pot skoz Afriko.

Blagodušje severozahodnje železnice. — Čuvaji krudimske proge te železnice, katere je pozimi zarad snežnih zamelov dostikrat po več dni zaprta, prosili so te dni glavno vodstvo te železnice, naj jim dovoli k mesečni plači 17 gl. nekoliko oglja, da v hudem mrazu ne bodo prezebali. Glavno vodstvo je to prošnjo tudi v resnici prav natanko pretreslo i blagodušno rešilo, ker je ukazalo, vsacemu čuvaju — eno okno zazidati! Zdaj pa čuvavej ne bo več zeblo!

Cenik raznega blaga.

	za 100 K ^o			za 100 K ^o	
	od f.	do f.		od f.	do f.
KAVA: Moka	117	127	MOKA ogrska	0	9
Ceylon biser	136	145	0	1	2
" plant. fina in najfineja	136	141	2	3	4
" " srednja in 1/2 fina	114	122	4	5	6
" " native	81	88	6	7	8
Portorico	105	130	8	8 1/2	9
Malabar native	83	98	22.80, 22.80, 21.40, 20.00, 30.00, 19.50, 18.80, 18.00, 17.00, 15.50, 11.00		
La Guayra	78	86	otrobi debeli		
St. Domingo	66	82	" drobnji		
Bahia	84	88	ajdova		
Rio najfineja	74	80	koruzna		
" fina	70	73	VINO IN SPIRIT: Spirit rafinirani 36° hektol.		
1/2 fina in navadna	81	89	Rum Jamajka (liter)		
Santos navadna in fina	91	95	" Demerari		
Java Malang	105	114	" St. Jago		
Costarica	80	84	Vino cipersko (hektoliter)		
Manila	88	93	" Malaga (aroba)		
Guatemala	53	60	" refos iz Istre (botelja)		
Sladka skorja	170	180	" istersko (hektol.)		
Nageljnovi cvečiči (šibice)	57	59	" teran		
Poper Singapore	53	53	" vipavsko		
" Batavia	70	71	" hrvatsko		
Piment Jamajka	29	30	" ogrsko		
Imber	34	35	" dalmatinsko		
Sladkor avstrijski v štokih rafiniran	31	33	PREDIVO konopljeno Ferrara		
" " v kosih	41	43	" Bologna		
OLJE: Ital. jedilno navadno	54	70	" Cesena		
" fino in najfineje namizno	40	41	dolgo čiščeno		
Levantsko in Albaneško jedilno	40	45	" najfineje		
Corfu jedilno fino in najfineje	41	41	za dreto		
Dalmacija jedilno fino in najfineje	41	41	RAZNO BLAGO: Kafa		
Istra	41	41	Orehi dalmatinski		
Laneno	35	50	Virh		
Pavojno ali bombažno	34	39	Oreški (Muskat)		
Ribje hambursko (3 krone)	58	58	Tè		
Olein	36	36	Vanilja (1 kilo)		
SADJE: Pomeranče Sicilije (1 zaboj)	5	6	Zafran španjski		
Limon	5	6	Galun		
Kaperi	60	62	Potašelj		
" fini	25	28	Soda		
1/2 fini	12	13	Rij domači in tirolski		
Rožiči puljski novi	8	9	" istrski		
" grški stari	90	96	Kolofonij ameriksni		
Mandiji puljski	90	91	Votlec (Bimstein)		
" romanski	90	91	Mjilo kandilsko		
" siciljski	97	97	" Corfu		
puljski grenki	28	28	Cunje		
Lešniki novi ital.	32	45	Gobe za konje		
" istrski	16	18	" za toaletu		
Čespije suhe iz Bosne in Srbije nove	10	13	Ježice iz Azije		
" " stare	7	8	" grške		
" iz kranjske in hrvatske	71	72	" domače		
Pinjoli	20	21	Žveplo rimsko v kosih		
Fige Calamata v venci nove	16	17	" siciljansko zmijeto		
" " v vrečah stare	16	17	RIBE — polenovke nove		
" puljske v sodih	60	60	" stare		
iz Smirne	26	35	Arniki Yarmouth (1 sod)		
Cvebe Elemé novo	25	29	Sardelle istrske		
" Ciamé	23	25	KOŽE — usnje za poplate		
" Stanchio	21	22	usnje teletina		
" Samos črne	30	42	" kravina bela in črna		
Rozine Sultan novo	22	23	kože surove volovske domače		
Grozdiče (opaša) grške	20	21	dalmatinske in bosenske		
" rudeče (korinte)	34	36	amerikanske		
" siciljsko Lipari	19	50	kravje iz Indije		
RIŽ ALI LAŠKO PŠENO:	21	50	teleče		
Italijanski navadni do 1/2 fini	14	16	janče dalmatinske		
Italijanski fini in najfineji	61	74	zaježe (100 komadov)		
Indijski	62	63	bosenska		
SLANINA IN MAST: Slanina ameriksna	61	62	albanske		
Mast Bankroft	41	42	grška		
" Wilcox	43	43	iz male Azije		
Loj dalmatinski	82	82	istrska		
" tržaski	98	100	LES: Deske 1" debele in 7" široke za 100 kom.		
Stearina	92	100	" " " 8/9 " 850 colov		
Sveče iz stearine	14	15	" " " 10/14 " 1200 "		
iz parafine	17	17	" " " 8/12 " 1200 "		
PETROLIJ v sodih	17	17	" " " 10/14 " 1200 "		
v zabojih	65	89	Skurete 1/2 " " 8/12 " 1200 "		
DOMAČI PRIDELKI: Maslo štajersko I. vrste	60	70	Remeljni 1/2 " " 10/14 " 1200 kom.		
Maslo hrvatsko	14	14	" " " 1/2 " " 100 "		
Leča	12	12	" " " 1/2 " " 100 "		
Fizol svitlo rudeči novi	11	11	Dile 2" " za 1 cola		
" temno rudeči	13	50	" 1 1/2 " " "		
" bohinec novi	13	13	" 2" mere nove		
" rumeni	12	50	" 1 1/2 " " "		
" zeleni	13	13	Deske po 1" debele in 7" široke za 100 kom.		
" kanarček	14	14	" " " 8/9 " 100 "		
" cukrenec (koks)	12	12	" " " 10/14 " 1200 "		
" beli dolgi	11	25	" " " 8/14 " 1200 "		
" okrogli novi	8	8	" " " 10/14 " 1200 "		
" mešani nov	24	24	Skurete 1/2 " laške mire debele 8/12 1200		
Konoplje drobne	10	10	" " " 10/14 1200		
" debele	12	12	Remeljni 1/2 " " 100 kom.		
Proso belo	7	8	" " " 1/2 " " 100 "		
Zelje kranjsko	3	3	" " " 1/2 " " 100 "		
Korun	12	25	Dile 2" debele cola		
ŽITO: Pšenica ruska	12	25	" 1 1/2 " " "		
" banaška in ogrska	12	50	Tram od 1/2 do 3/4 kubični čevlji		
Koruzna Galac, Ibralla	7	7	" " " "		
" Odesa	7	7	Bordonall od 24 naprej		
" ogrska in banaška	7	7	Drva za kurjavo bukova, seženj		
" hrvatska	10	75	Oglje bukovno za 100 K ^o		
Rž Galac, Odesa	7	11	po takih cenah prodaja se tukaj v magazinu.		
Ječmen	7	7	dobro volovsko (dun. cent.)		
Oves banaški, ogrski	7	8	navadno konjsko		
			SENO		
			SLAMA (škopa ržena)		
			za steljo, pšenično		

Koliko novin je na svetu. V Avstriji 1200, na Nemškem 3778, na Angleškem 2509, na Francoskem 2000, na Italijanskem 1226, na Ruskem 550 itd. vsega skupaj v Evropi 13.628. V Aziji jih je 387, v Afriki 50, v Ameriki 9129 in v Avstraliji 100; tedaj na vsej zemlji 33.291 dnevnikov, tednikov in mesečnikov.

Tržno poročilo.

Kava — gre zdaj bolj še od rok po rastočih cenah.

Olje — v najboljšem menjenju — cene stalne. Sadje — Ker francozje letos še več kupujejo, nego pa so lani, so cene uže s pet poskodile in utegnejo še poskoditi.

Špek in mast. — Tega blaga manjka popolnoma na trgu, zato se ne more niti govoriti o normalnih cenah. Pričakuje se par sto sodov masti, ki pa so uže večinoma prodani po f. 61—63. Riž — stalne cene.

Petrolje — Pred 4. ni dnevi so cene padle za f. —50, a denes so s pet više in velja denes petrolje s pet f. 15.

Domači pridelki. — Cene rižola še vedno padajo. Maslo se drži dobro in gre iz prvih rok po f. 85—86. Čespije tudi v boljšem menjenju. — Korun še vedno po f. 3. — Drugi pridelki brez spremembe.

Vrednostni papirji — so s pet v najboljšem menjenju in borska s pet vesela.

Sploh znane izvrstne Voščene sveče

iz garantiranega nepokvarjenega bučelnega voska pri P. in R. SEEMANN-u v LJUBLJANI. 11—2

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovnih dežel.

Bolj kratkočasni in mikavni povesti ni kmalo, kakor Tisoč in ena noč; dokaz temu da so jih uže skoro vsi narodi v svojo literaturo sprejeli.

Vsak mesec izhajata dva snopiča v ličnem zavitku po 64 strani in eno podobo. Vse knjige bodo obsegale kakih 40 snopičev.

Cena snopiču 30 kr., po pošti 35 kr.

Abonira se pri založniku J. Krajcu v Novomestu, pa tudi po vseh bukvarnah.

Dobivajo se tudi 10—2

Spisi Krištof Šmida.

Dozdaj izšla 2 zvezka. Cena zvezku, posebno lično vezan 70, trdo 40, mehko 30 kr.

Dva mlina,

vsak s tremi tečaji, z gospodarskim poslopjem, njivami, travniki in hosto sta iz proste roke na prodaj.

Eden za f. 2000 — drugi za f. 1800 —

Tretji del kupa se ima plačati pri naredbi kupnega pisma, drugi dve tretjini pa u več letih.

Kdor želi kupiti enega ali pa oba omenjenih mlinov, naj se ustmeno ali pisмено obrne do Kerskega županstva, od kterega bo bolj natančni odgovor dobil, ako pismu marko za 5 kre. priloži.

Županstvo Kersko 17. oktobra 1880.

Veliki koncert

v dvorani »Monte verde« vršil se je kaj dobro. Predaval je g. D. in rešil svojo nalogo prav dobro in razumljivo, akopram se je to možati »Soči« zdelo nemogoče.

To predavanje ponatisnemo v listu, zaradi tega nam nij treba o njem govoriti nadalje.

Omeniti moramo s posebno pohvalo gosp. Hakičeve, ki je pokazala prav lep napredek na polju deklamatorike. V Trstu zdaj pač nemamo boljše moči in smemo na to moč jako ponosni biti. Mešani kor »Ave Marija« se je tako dopadel, da se je moral dvakrat ponavljati. — Posebno so naduševali občinstvo vrle gosp. Tržaški kvartet je pel vzorno in čudili smo se posebno močnemu in lepemu basu g. Piskra. Naš Martinček je kakor po navadi tudi ta pot dobro odgovarjal na zahteve, katere stavimo njemu nasproti. Zbor se je dobro držal, posebno pa moramo pohvaliti solista g. Mali-ja, ki je razodeval izurjenega, šolanega pevca s tako izvrstnim glasom, da sme nastopiti v vsaki operi. Čestitamo g. Bartlji k tej besedi in k takim pridobitvam.

Akopram nij bilo posebno dosti občinstva (gato o ne nad 500 ljudi) vendar se sme inovati ta beseda prelep začetak letošnje sezone.

Dunajska Borsa

dan 5. novembra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	71	gld.	80	k.
Enotni državni dolg v srebru	73			
Zlata renta	86		90	
1860. državni zajem	129		90	
Delnice narodne banke	820			
Kreditne delnice	279			
London 10 lir sterlin	117		20	
Srebro				
Napoleoni	9		35 1/2	
C. kr. cekini	5		60	
100 državnih mark	57		85	

Naznanja se p. č. občinstvu, da je G. A. AMORTH svojo prodalnico strelnega prahu, dinamita itd. prestavil v Rojan nasproti »Došli Moreri« campagna Žigon N. 106. Svojo zalogo ima tudi v Trstu zravan vage g. G. Birti, via Canale N. 1. 2—1

SCHWITZ & COMP.

